

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

13 de Imperio magistratuum in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

pellantur pedanei iudices, l. f. c. de pedaneis iudicibus, quia Græcis dicuntur habere cognitionem, *κατά τὴν ἰσχυρίαν*, prope vel fere parum, in consuetudine. *Novell. 52. in princ.* Pedani dicitur per metaphoram a pedibus, quod quemadmodum pedes inferiores sunt corporis partes, ita isti inter iudices minimi, & vltimi. Existimat autem Gellius, lib. 3. c. 18. pedaneum iudicem dici barbaram pro pedatario. Et pedatarios Senatores olim dictos, nondum maioribus honoribus sanctos: qui nondum Magistratum ciuilem gesserant, quia & ii pedibus itarent in curiam. *¶ Pares vero magistratus & iudices dicuntur, qui eiusdem ordinis sunt, vel eiusdem potestatis: de quibus axioma, Parem in parem non habere imperium. d. Lille a quo, §. tempus iurium, ad Senat. I. rebell. l. nam magistratus, de recep. arb. P. Nam faciunt concursum in iurisdictione, nisi alter illorum potior sit tempore, l. si pluribus, cum ibi notatis per docto. de leg. 1. c. 1. de offi. lega. notat B. ad. ad nullum, ad fin. C. de testibus, Specul. tit. de ref. sup. §. 9. v. si eam quod sublatum, Boer. in §. 3. de iuris. omn. iudic. in consuet. Burgund. Et ita pares maiores inter te, & minores & minimi.*

¶ Distincti sunt rursus isti ordines iudicum, secundum diuersos titulos quibus honorabantur a Cæsaribus vel a populo. Variatum tamen in illis, & diuersa est sententia: verum autem ne ignorantia historie nostros vulgares interpretes fecerit, vel certe temporum confusio. Referam tamē eorum sententiam, & quod in probatoribus monumentis melius explicatum patet. Glossa itaque in §. 1. titulo, vt ab illustribus, & qui super eam dignita. sunt, & c. in auth. ad verba, post magnificentissimos, facit 6. gradus vel titulos dignitatis, super illustres, magnificentissimos, illustres, spectabiles, clarissimos, minimos.

¶ Speculator ¶ porro, in 1. par. lib. 1. Part. 1. titu. de iurisd. omn. 12. inds. §. in ducum igitur, censet iudices alios esse maximos, eosque dicit super illustres, spirituales & temporales: vt Summum Pontificem, Imperatorem, Patriarchas, quod super omnes sit. Quod tamen Cyno displicet, in l. 3. vbi Senar. vel cla. P. quod ii supra gradum non in gradu sint. ¶ Alios ¶ deinde de magnos & illustres constituit, & super spectabiles: quales dicit præfectos Prætorio, Orientis & Illyrici, Africae, Vrbis, & Quæstors: & in spiritualibus, Primates, & Metropolitanos.

¶ Alios ¶ medios seu spectabiles, vt Magistrum militum, Proconsulem, Præfectum vigilum, Præfectum Augustalem, Præfectum Aegypti, Vicarium, Ducem, Comitem rerum priuatarum, Comitem Orientis, Episcopum. ¶ ¶ Alios autem constituit minimos, & hos clarissimos: vt Præsides: & in spiritualibus, Archidiaconum, & Archiepiscopum. ¶ ¶ Alios infimos, quales defensores ciuitatum & locorum, magistratus municipales & pedatarios: & in spiritualibus, rectores seu curiones Ecclesiarum. Additque, omnes istos gradus habere merum aut mixtum imperium, exceptis magistratibus municipalibus, & qui eos sequuntur, per l. 1. de offi. pref. urb. P. per l. obscurare, & l. sequi, de offi. proconsul. magistratus, ad municip. P. magistratibus, de iurisd. omn. iud. P. quod iu leuia tractent, §. nos igitur, & §. audientia, de defension. in auth.

*¶ Ceterum, ¶ l. 2. vt dignita. ordo seruatur, lib. 12. C. illustres facit primos in honore, qui actum præcesserint, id est, qui & administratione in illa dignitate secundos, qui vacat tertios, eos quibus insignia & tituli administrationis mittuntur, & præfert præfectum prætorio, non quæstorium præfectorio. Iulianus autē in §. 1. Nouell. 71. *κατὰ τὴν ἰσχυρίαν*, magnificos illustres dixit, cum epitheto magnifici, nominat illustres: quod glossę dedit occasionem erroris, putans aliquos dici magnificentissimos, alios illustres: nominat & ibi clarissimos *κατὰ τὴν ἰσχυρίαν*, de aliis non meminit. Sicut de illustribus & clarissimis tantum dignitate mentio habetur in l. 1. vbi sena. vel cla. C. Verum, in libro qui inscribitur notitia vtriusque imperii, tituli magistratibus alio modo tribuuntur. Nam tripliciter magistratus diuiduntur, in illustres, spectabiles, & clarissimos. illustres dicuntur in imperio Orientis, præfecti prætorio Orientis, & præfecti prætorio Illyrici, magistri militum, præfætales officiorum, Comes largitionum rerum priuatarum.*

¶ In ¶ imperio vero Occidentis, præfectus vrbis, præfectus prætorio Italiae, præfectus prætorio Galliarum, Quæstor, & Iulio Materno, Consul. Spectabiles vicarii vrbis Romæ, & alii vicarii, vt Hispaniæ, Britanniarum, septem prouinciarum, quibus suberant correctores, & præfætales: & comes Limitanei, Comes Africae, Duces prouinciarum. Clarissimi præfides prouinciarum & tractatus & correctores qui iurisdictionem habent, vt in Apulia, Calabria, omnesque prouincias consulares regentes. Iulius tamen Maternus in principio sui operis, vocat patricios ac Sena-

tores super illustres. Existimo tamen hos titulos ex arbitrio Cæsarum mutatos, & officia concessa ex eorum nutu, cum dabantur titulis exornata: obseruata titulorum dignitate, secundum meritante gestos honores. Aliosque subinde additos vt perfectissimi titulorum qui loco Clarissimi erant, vt auctor Ammianus Marcellus scribens de Constantino Principe, lib. 21. *Nec sub eo dux quispian cum clarissimatus prouentus est, qui alias perfectissimi dicebantur.* Illa autem perfectissimatus dignitas quibus daretur a principe, docetur in l. vni, de perfectissima dignita. lib. 12. C. titu. 35: Cassiodorus, lib. 6. Variat. explicat formulam illustratus: lib. 7: formulam clarissimatus.

de Imperio Magistratuum in genere. CAP. 13.

- 1 Imperium an omnes magistratus habere dicantur.
- 2 Imperii acceptiones. Et quare imperium merum potestas, & c.
- 3 Imperii diuisio in merum, mixtum, & iurisdictionem.
- 4 Gladii potestas absolute dicitur potestas, quare.
- 5 Merum & mixtum imperium quomodo distinguantur.
- 6 Imperium merum & summum, aliud esse a mero & particeps meri.

Speculator arbitrat, ¶ vt proximo capite dictum est, omnes Magistratus imperium habere, exceptis municipalibus qui merum non habent inquit, & illis qui inferiores eis sunt. Sitamen potestas explicatur imperium, l. potestatis, de ver. signi. P. omnes Magistratus qui habent aliquam potestatem, habebunt aliquod imperium, sine quo explicari iurisdictione concessa nequit, l. f. de offi. eius cui mand. est iurisd. l. 2. de iurisd. omn. iud. P. Vt ideo necessarium sit ad monere, diuerso modo vlti pari imperium. ¶ ¶ Nam generaliter imperium accipitur pro potestate, iubendi; auctoritate. Vnde imperium habet in domesticis sibi subditos, paterfamilias, maritus, in vxorem: pater, in filium: & quilibet in xer, in homines suæ iurisdictionis: Tribunus, in milites: duxque & qui præest exercitui. ¶ Aliquando imperium a potestate separatur, vt apud Cicero, 3. de legib. Imperia, potestates, legationes cum Senatu creuerit populus iussit, ex vrbis exiit. Vt & potestas a Magistratu, in edicto Prætoris, in l. 1. quod quis iur. P. Aliquando imperium pro omni magistratu, vt in lege Cicidem, C. 3. de iusta imperia sunt. Et apud Iulium, in 9. eo animo duo imperia dari cepta per populum. Et citatur ex Messala apud Gellium, lib. 13. c. 1. *maius imperium a minore rogari non est ius.* ¶ Dicitur & imperium in quo regnatur regnum ipsam, monarchia, dominatio. Quæ cum tam varia sint, potestatis auctoritate diuersa, & conueniente nomine nos quatenus ad iudicandum pertinet, secuti nostros Iuriconsultos diuidemus, in summum seu merum, mixtum, & iurisdictionem: videlicet ea in qua & aliquo modo imperium seu iustus quidam sit, vt duo consideremus instrumenta iudiciorum, imperium & iurisdictionem, sic in finitione imperii, latus erit potestatis nomen & generalius, quam imperii, quod est species potestatis. Ita in l. imperium, 3. de iurisd. omn. iud. P. definitur per illud potestatis genus, imperium. ¶ ¶ Imperium merum est, habere gladii potestatem, ad animaduertendum in facinorosos homines. Ecce ibi definitum imperium in potestate gladii, eamque potestatem restrictam, vt gladius exerceatur contra facinorosos: vt videas inde excludi potestatem etiam gladii in alios, quam facinorosos, quod etiam, inquit Vlpian. in d. l. imperium, 3. de iur. om. iud. P. potestas appellatur, videlicet *κατὰ τὴν ἰσχυρίαν*, quia enim maior potestas est animaduertere in corpus, quam de fortunis seu bonis cognoscere, ideo ista potestas animaduertendi, & imperium in corpus, per excellentiam dicitur potestas: non quod omnis potestas in eo consistat, sed quia hæc præcipua & maxima fit in iudiciis, vt cum ius ciuile dicitur absolute, intelligimus Romanorum: cum poetam, apud Græcos Homerum: apud Latinos Virgilium, non quod vnum ius ciuile tantum Romanum sit: quælibet enim ciuitas suum habet, sed quia illud præstâtius: vt plures quidem poetæ sunt, sed illi præcipui, §. sed ius quidem ciuile, de iure natur. apud Iustin. Vocantur & hodie ciuitates liberae nomine potestatis absolute, vt dicunt, *se potestas de Venise, Genes. & c.*

¶ Laborant, ¶ & vix continentur interpretes in mero & mixto imperio declarando, cum tamen verba Vlpiani, in d. l. imperium, clara sint: vt imperium merum sit in sola animaduersione: mixtum autem, ex ea & iurisdictione componatur, quæ de seruata ditione iuris, seu ex legum tenore & ordine iudiciorum fit animaduersione: vt iurisdictione quoque prorogetur ad dicendum ius de criminibus, nempe quia potestas iudicantis & id possit continere, &

de illis quæ animaduersionem habent possit cognoscere. Vt de aliis quoque quæ ciuilia sunt quia & ius dicentis late patet, & alia continet quam criminalium decreta, l. 1. *Imperium, in fi. de iur. omn. iud. P.* Cum enim magistratus legum & iuris executor fit: leges autem, & de causis ciuilibus & criminalibus statuunt, necesse est iuris seu legum dictionem commissam magistratibus, vt eorumque notionem habere, in quantum distributum est magistratibus hoc est, in quantum potestas illis concessa, in l. 2. *post originem, ibi per eos qui iuri dicendo presunt, effectus rei accipitur, & de orig. iur. P.* Bartolus dicit merum imperium dici, quod consistit in his quæ respiciunt publicam vtilitatem principaliter: & mixtum in his quæ respiciunt priuata, *Bart. in d. l. imperium.* Vt merum, quod consistit in mero & libero officio iudicis. Alii dicunt merum verari circa negotia quæ respiciunt personas, mixtum circa alia, quorum & melior videtur sententia: siue de condemnatione, siue de absolueudo agatur, *l. solet, de offic. Proconsul.* Videtur itaq; recte dictam, iubere, cauere prætoriam stipulatione, & in possessionem mittere, magis esse imperii quam iurisdictionis, id est, magis animaduersionem in personam habere, quia persona magis consideratur. Omitto quæ disputat de his Alciatus, lib. 2. Parado. c. 8. Et contra eum Angelus a Sancto Ioanne. Arbitror autem merum imperium, quod est habere gladii potestatem, a mixto differre vel maxime, quia sine iurisdictione possit merum daritad mixtum non fit, nisi cum ea. Et quod non competit merum imperium, nisi ex speciali concessione a lege vel principe facta, nec iure magistratus. *Isuere, cauere de iur. om. iud. P.* Et ita mandata iurisdictione, imperium quod est merum, non videtur mandari: contra quod non est merum, cum sine modica coercitione protrahenda iurisdictione cognitio esse non debeat, *leg. 1. §. fin. de offic. eius cui mand. est iur. P. d. l. solet, de offic. Proconsul.*

7 Iurisdictione necessitatem cum potestate dicendus accipit, & est potestas de publico, cum necessitate, vt suo loco dicemus paulo post. At imperium merum iuris ordinem non semper sequitur, quando potissimum exercetur ab iis qui nulli subiiciuntur, qui habent merum & summum imperium: contra, si exercetur ab illis quibus a summis & principibus conceditur, qui non nisi ex præscripto, & secundam legem concessionis veniunt gladio: eum tamen qui concedunt, libere vtantur. Vade velim annotari aliud esse habere imperium merum & summum per se, aliud consequi merum imperium, id est, consequi ea quæ a mero imperio & absoluto procedunt: nam Magistratus non habet absolutum, liberum & merum imperium, sed quatenus illis concessum est, & illis merum, pars meri dicitur, pars pro toto. Quia autem principes sunt sine superiore, illi habent liberum & absolutum cum omni potestate. Et hoc indicat gladietas, de quo pauca monebo: & postea de iis qui liberum habebant, vel aliquatenus liberum.

De Gladii iure, CAP. 14.

- 1 Gladii nomen summam potestatem indicat. Gladius spiritualis, & temporalis.
- 2 Occidendi ius a principe pendet.
- 3 Gladii potestas proprie in bello, & gladius a clado.
- 4 Cingulum quid est in potestatis significatione.
- 5 Gladii honor vel ius potestatis animaduertendi.
- 6 Gladius, in signis & symbolum maioris potestatis.
- 7 Gladius nudatus aliquibus principibus, aliis relictus, cur præferatur.
- 8 Manus regia quid, & quare regis potestas eo nomine appellata.
- 9 Regibus potestas non est omnibus absoluta & libera.
- 10 Regnandi species, & sequenti.
- 11 Tyrannis, regia potestatis electiua.
- 12 Regnum ciuitatis, tanquam patriam, inter domesticos.
- 13 Regnum Barbaricum quod dixit Aristoteles.
- 14 Bæotarchia quid.
- 15 Regum potestas a Deo.
- 16 Romanorum principes in potestate regia variis.

1 Gladii nomen summam potestatem vitæ & necis continet. Supra quæ humana alia maior non fit. Quod apud D. Lucam, c. 22 Deus Dominus noster Iesus Christus docuit, dum duorum gladio- rum significatione, sufficere dixit duas potestates summam in terra, vnam spiritualem, aliam secularem, c. dilecto filio, de sent. ex com. in Sex. c. quoniam, 10. dist. cap. 1. 2. 3. 9. 8. Gladius spiritualis separat animam a Deo, & a corpore Ecclesiæ temporalis, animam a corpore, t. Reg. 1. Vltor iniquitatum gladius, *Job cap. 19.* & mortem

ultimum omnium remedium habet in subditos. Quare & omnes alie pœnæ appellatione gladii venire possunt, cum ei cui quod plus est, concedatur, & multo magis quod minus est, licere debeat. c. cui licet, de reg. iur. in Sex. Nihil enim habent homines quod pro pœna imponere possint ultra mortem, *Matth. 10. D. Paulus explicat, quid gladius, & cuius potestati cõcedatur, ad Roman. c. 13. c. 1. 2. 3. 9. 8.* [Omnia anima, inquit, potestatis sublimioribus subdita sit: non est enim potestas nisi a Deo. Quæ autem sunt a Deo, ordinata sunt. Itaque, qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Nam principes non sunt timori bonis operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem? Bonum fac & habebis laudem ex illa. Dei enim est tibi minister in bonum: si autem malum feceris, time. Non enim sine causa gladium portat: Dei enim minister est & vindex in iram ei qui male agit, &c.] Quæ verba referuntur solum ad principes & Reges, qui exercent pœnas in non obtemperantes & rebelles, ca sunt quedam, 2. 3. 9. 5. cap. post. l. 21. de homicid. cap. solus, de ma. & obediens.

¶ Et a quibus solis, vel ab illorum tantum auctoritate, ius necandi legitime hominem, procedit. Et si quis sine illorum iussu gladium arripuerit, & occiderit, ipse necandus est, *cap. 1. 2. 3. 9. 8.* vt contra, eius iussu occidens miles, c. miles, 2. 3. 9. 5. reus non est criminis homicidii, vt habetur in concilio Brachbarensi. Iubebat & reges legitimi, sine cuius notione cui libet quos morte dignos putarent, occidere: vt constat exemplis libri 1. Reg. c. 19. & 22. & lib. 2. Reg. c. 1. & 3. Reg. c. 1. Meminit & Q. Curtius, Alexandrum Magnum mandasse, Eudemium Atheniensem vera monentem, iugulari: & cum id statim factum esset, subiisse penitentiam regem facti, & iussisse sepeperi, *Q. Curtius, lib. 3. de gest. Alex.*

¶ Iussitque Moses princeps populi occididole laras subito ab vno quoque proximorum. *Exod. 32.* Et proprie gladii potestas dicitur esse in prælio committendo, & gladius mutata litera cum a clade formari videtur, & ab hominum strage quæ per instrumentum gladii fit, secundum Varonem, *lib. 4. de ling. Lat.* Neque antea milites gladium cingebant, quam essent exiuri in bellum & pugnaturi: quo tempore instante periculo mortis, priuilegium testamentum militate fieri dicebatur in prociuetu, *Aul. Gell. lib. 15. cap. 27. §. 1. de sect. amen. ordin.* ¶ Idemque dictum est in prociuetu verari, & inter pericula esse, in l. 1. de bono. pos. ex testa. *mir. P.* Et cingulum pro ense qui in cingulo pendet, secundum aliquos, in l. si. de præp. fac. cubic. lib. 12. C. tit. 5. Et pro insigni militari, vt in l. penultima, C. de pact. l. si quis in contribuendo. C. de epis. & cle. Iudicibus quoque dicitur esse cingulum, *f. rian & vt verius est, propter eam illis concessam animaduertendi facultatem: quare in illis dicitur parua vel magna cingula, pro maioris & minoris potestate gladii: & exercitatos iudices in magnis cingulis, §. vetus igitur, de iudic. & vt nullatenus cum iure in elig. l. 2. vt ordo dig. ser. lib. 12. C. tit. 8. homines. 9. de met. eo. lib. 12. tit. 4. 1. Ita Lampyrius scribit in vita Alexandri Cæsaris, eum nunquam honoris iuris vel gladii vendidisse: dicentem, necessarium esse, vt qui emit vendat.*

¶ Scribit & Dio, Octauium Cæsarem, pro prætoribus suis qui loco suo per annum & amplius quantum illi placeret, imperaret: in suis prouinciis concessisse, vt militarem habitum gestaret, gladiumque & ius capite plectendi milites haberent. Neque enim vlli proconsuli aut prætori præfectoue licuisset se gladio accingere, quo ipso necandi milites ius adimebatur. Nam & Senatoribus & equitibus, quibus alterum concedebatur, alterum quoque aderat. Meminit, & hujus concessiois iuris gladii feredi Xiphilinus, ex Diono, in Domitia. dum scribit Parthenium eubicularium Domitiani, & interfectore, a Domitiano magno honore feredi gladii donatum. Item Herodianus, lib. 3. histo. refert, Senecum Imperatorem supra Romanæ ditionis homines, in Plautianum præfectum cohortibus maximis honores contulisse. Si quidem, inquit, perpetuo latum clauum habebat, atque in secundis consularibus inueniebatur, semel præterea gestabat, ceteraque omnia supremæ dignitatis insignia.

¶ Igitur insignis magnæ potestatis gladius erat, & ideo ex ore Dei procedere dicitur gladius magnus, c. 1. & 19. Apocal. quia & maxima & suprema eius potestas. Rex enim is regu & Dominus dominantiu, cui imperium mortis & vitæ. Basanus rex 6. Sicambrorum, qui & postea Franci dicti, quocunq; pergeret sibi funem præferri iussit & gladium in signum iustitiæ manifestum, quæ vsq; adeo ex sequebatur rigide, vt neq; proprio filio, vel fratri pepercit, vel alii qui contra legem equitatis, quam posuerat, deliquisset. Is enim